

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XIV — број 7 — Субота 16 фебруар 1952

WALT DISNEY:

МИКИ И ШИЉА на острву диносаура

7. НАЈЗАД ОСТРВО!

МИКИ И ШИЉА ДОЖИВЉУЈУ СВЕ БЕКА УЗБУЂЕЊА

АВИОН СЕ НАЛАЗИО НАД ОКЕАНОМ

НАЈЕДНОМ СЕ НА ВИДИКУ УКАЗАЛО ЈЕДНО ОСТРВО

ИДУЋЕМ БРОЈУ:
ПРВИ СУСРЕТИ НА ОСТРВУ

ЦЕК ЛОНДОН

ЗЛАТО

Елам Харниш, познат у Серкл Ситију, логору копаца злата, под именом Бернинг Дејлајт, изгубио је, на свој рођендан, у једној узбудљивој партији покера, сав иметак осим запреге паса. Одмах затим склопио је уговор о превозу поште до Дајка, хиљаду миља удаљеног од Серкл Ситија. Пре него што је пошао на пут, Дејлајт се окладио да ће и поред великог снега, хладноће и невремена за шездесет дана стићи до Дајка и вратити се у Серкл Сити.

Индијанац Кама припремио је саонице и упрегао пет снажних паса и кад се Дејлајт појавио одмах су кренули. Од зоре до мрака путовали су преко бескрајног снежног поља и тек кад је пала ноћ почели су да припремају логор у коме ће зановити.

ок се кувала кафа, сушила сланина и пржила кобасице. Дејлајт пристави на ватру лонац с пасуљем. Кама се врати и седе на вичу јелових гранчица, и да не би чекао беспослен, поче да прегледа запрегу. Чини ми се да ће се Скукум и Буга непрестано клати, — примети Кама кад су сели да једу.

— Пази добро на њих, — одговорио је Дејлајт.

То је био сав разговор за време вечере. Једанпут, промрљавши неку клетву, скочи Кама са запаљеним угарком у руци и баца га међу псе који су заподели кавгу. Дејлајт баца још неколико комада леда у лимени лонац да се истопе. По вечери, Кама потставку ватру, насече још мало дрва за сутра ујутру, затим се врати постељи од јелових гранчица и још једном прегледа запрегу. Дејлајт отсече неколико добрих комада сланине и баца их у лонац у коме се кувало пасуљ. Упркос непрестано хладноће, шпеле су им биле мокре и, пошто више нису имали потребе да напуштају своју оазу од јелових гранчица, скинули су их и обесили на кратке штапиће забодене крај ватре. Кад је пасуљ најзад био скуван, Дејлајт сасу један део у маду врећу, коју онда стави у снег да се смрзне. Остатак пасуља остави у лонцу за сутрашњи доручак.

Девет часова било је прошло када су легли. Борба међу псима одавно је престала и уморне животиње су лежале затрпане у снегу, приљубивши њушке уз шпане и покривши их својим китњастим вучјим реповима. Кама се увуче у крзно за спавање и запали дулу. Дејлајт сави цигарету и, по други пут ове вечери, промрља неколико речи.

— Мислим да смо превалили око шездесет миља, — рече.

— И ја тако мислим, — одговори Кама. Увукли су се у своје вреће у одећу које су имали на себи преко читавог дана. Једино су скинули „парку“, лаки памучни капут, и обукли пунени „мекинау“. Очи су им се брзо склопиле. Заспали су готово истовремено. Звезде су светлуцале у студеној ноћи, а изнад њихових глава светлела је у дивним бојама, као рефлектор сјајна, поларна светлост.

Било је још тамно кад се Дејлајт пробудио и зовнуо Каму. Према је северна светлост још увек пламтела, нови дан се јављао. Доручковали су подгрејани пасуљ и кобасице, пржени сланину и кафу. Псима нису ништа дали, иако су их они посматрали из даљине жудним очима. С времена на време дизали су час једну час другу предњу шапу, машући њима непрестано, као да их боле од зима. Била је то љута зима, најмање шездесет и два испод нуле. Кад је Кама упрегао псе, морао је дуже времена да држи руке над пламеном да би утрејао смрзнуте прсте. Затим су заједно

натоварили саонице и свезали терет. Угрејали су последњи пут руке, навукли рукавице и потерали псе доле према реци, где је био пут. Према Дејлајтовој процени, могло је бити око седам часова, али је светлост звезда била још увек сјајна, а слаба светлуцава пруга северне светлости била им је још над главама.

Око подне, кад се сунце помодило иза хоризонта, зауставили су се и запалили малу ватру на леду. Дејлајт је отсечао неколико комада смрзнуте кобасице, растопио је и угрејао у лонцу. То им је био сав ручак. Пси су престали за часак да се рву и жудно су гледали према њима. Они су само увече добили фунту осушене рибе. Преко два морали су да разе.

Друге ноћи, пошто су превалили још педесет миља, улогорили су се у близини границе између Аљаске и северозападне територије. Остатак пута, осим једног малог дела у близини Дајка, водио је преко канадске територије. Дејлајт се надао да ће че-

тврте ноћи стићи до логора Форти Мајл. Тако је рекао Кама, али је трећег дана знатно отоплило и они су знали да ће ускоро пасти нови снег, јер на Јуконом само топлије време доноси снег. Тога дана морали су прећи десетак миља кроз хаотичне ледене блокове, где су често морали да преносе натоварене саонице преко огромних комада леда. Овде пси нису били ни од какве користи, али су се и они мучили по тешком путу. Те вечери радили су један час дуже, да би делимично надокнадили изгубљено време.

Ујутру, кад су се пробудили, на њиховим врећама за спавање лежао је нови снег око десет палаца висок. Пси су били сасвим закопани снегом и никако нису хтели да оставе своја угодна лежишта. Нови снег представљао је неправедивену тешкоћу. Челични салници не могу преко њега добро да клизе, а један човек у ципелама за снег морао је ићи напред, испред паса, да разгрне снег да би пси могли проћи. Каква је огромна разлика између овог снега и снега који пада у јужним крајевима. Овај је био ситан, твр-

и сув, налик на шећер. При ходању се није могао утапати, већ се расипао као песак, и од њега се нису могле ваљати снежне гру две. Он се није састојао од пахуљица, него од ситних кристала. То управо и није био снег већ лед.

Време је било топло. Једва је могло бити двадесет испод нуле, а два човека знојила су се при раду, иако су подигли крзнене наушњаке и свукли рукавице. Те ноћи више ни су могли стићи у Форти Мајл, и кад су следећег дана пролазили кроз овај логор Дејлајт се задржао само онолико колико му је било потребно да прими пошту и да попуни залиху хране. Следећег дана по подне улогорили су се на ушћу реке Клондајк. Откако су отишли из Форти Мајла, нису нигде средли живе душе и сами су морали да крче пут. Те зиме још нико није путовао низ реку јужно од Форти Мајла и врло је вероватно да ће они док буде трајала бити једини који су тај пут превалили. Јуконом је био пушта земља. Између Клондајк Ривера, Солт Вотера и Дајка протезало се шест стотина миља снегом покривене пустиње, а на читавом том простору била су свега два места где се Дејлајт могао надати да ће се сусрести с људима. Оба та места биле су усамљене поштанске станице Сиксти Мајл и Форт Селкек. Лети би се можда и сусрели с Индијанцима на ушћу реке Стјуарт и Беле Реке, код великог и Малог Салмона и на језеру Ј' Барк, али зими, он је то добро знао, могли су да следе само стада северних јелена све до доласка на брегове.

Те ноћи, у логору на ушћу Клондајка, Дејлајт не леже одмах чим је вечерњи посао био завршен. Он је, у присуству многих људи, казао да очекује да ће се и њему ускоро осмехнути срећа. Због тога навуче своје ципеле за снег, остави затрпане псе и Каму који је тешко дисао испод својих кожа од кућиња и поче се пети уз стрми обронак једне узвишице. Густе једе затварале су му видик и он се зато упути равници да би дошао до подножја високих брегова који су се назирали у позадини. Одавде је могао видети Клондајк, који је овамо текао с истока у правом углу и Јуконом, који је оштро скретао према југу. На левој страни, низ реку, према брдима Мухсајд, пресијавала се

огромна бела мрља, по којој је и добио име.

Али, данас га брегови нису занимали. Свеу пакњу беже усредсређено на пространу равину, окружену дубоким водама, које као да су биле створене да уз њихове обале пристају пароброди.

— Дивно место да се на њему подигне град, — промрља. Ту би се могао саградити и логор за четрдесет хиљада људи. Једино што би ту још било потребно, то је велико налазиште злата. Потом је размишљао неко време. — Још само то и онда би настала тако дивља трка какву Аљаска није видела. А ако га овде нема, онда оно мора бити ту негде у околини. Несумњиво, ова је идеја добра и уснут треба погледати где се могу подићи градови.

Стајао је још неко време и посматрао пуну равницу, замисљајући призооре који би се овде одиграли кад би дошло до очекиване навале људи. Размештао је у машти пилане, велике градове, крмче, локале за играње и дуге редове кућа у којима би становали копаачи злата.

Он се насмеја и одагна ову визију испред очију, спусти се са брежуљка и упути се преко поља у логор. Пошто се замотао у вре-

ћу, леже да спава. Али, пет минута касније, отвори очи и седе, зачуен што још није могао да заспи. Баши поглед на Индијанца који је спавао крај њега, на жар полуугашене ватре и пет паса крај ње.

— Ова проклета срећа не да ми да спавам, — промрља. Његове се мисли вратиле покеру. — Четири краља! — насмеја се сетивши се тога. — То је збиља ретка срећа!

Леже поново, повуче руб вреће преко врата и преко крзвених наушњака, затвори очи и одмах заспа.

У Сиксти Мајлу су попунили залиху хране, додали још неколико фунти писама дотадашњем товару и одмах наставили пут. Од Форти Мајла пут је био непросечен и могли су поуздано рачунати да ће тако бити све до Дајка. Дејлајт се сјајно држао, али је напорно путовање већ почело да оставља трагове на Ками. Његов понос му није допуштао да се жали, али се последње тешке прехладе нису могле сакрити. Мраз је најпре дотакао само микроскопски ситну вичу на врху његових плућа, али се сада болест ширила и непрестано га је мучио сув, тешки кашаљ. При сваком већем напрезању, закашљао би се, и онда је лично на човека који је добио напад. Крв би му журнула у главу и изгледало је као да ће му очи искоцити, а низ образе су му текле сузе. Било је довољно да удахне само мало дима или мириса од сланине која се прикла, па да се пола часа мучи страховито кашљући, и он се због тога, кад је Дејлајт кувао, брикљиво склањао од правца у коме је дувао ветар.

Мучили су се тако данима по меком ципцу, који као да се пружао у недогад. Био је то тешак и напоран посао, у коме није било ни весеља ни оног узбуђења које нас обузима кад саоницама летимо по тврдој снежној површини. Један је увек морао да иде напред у ципелама за снег, а кад би се уморио, смењивао би га други. То је било неопходно, саво путовање. Морали су ногама да газе читав јард снежне прашице, а широке ципеле тогуле су под тежином људског тела пуних дванаест палаца у мекани снег. Газити у ципелама за снег под таквим околностима, значило је трошити далеко више снаге него код обичног ходања.

Кроз тај мали усељ делимично очишћеног пута пролазили су пси, за њима човек који је руковао ручицом за управљање и најзад саонице. У најбољем случају, они су могли превалити највише три миље на час. То је значило да треба много издржати, а Дејлајт је, за сваки случај, с обзиром на евентуалне будуће неприлике, настојао да задржи стечену предност, па су због тога путовали по дванаест часова на дан. Пошто су трошили око три часа на подизање логора, кување пасуља, спремање доручка и шатора, и на топлење смрзнутог пасуља, остајало им је девет часова за спавање и одмор.

У Селкеку, поштанској станици близу Пели Ривера, Дејлајт предложио Кама да остане и да му се придружи кад се он буде враћао из Дајка. Један Индијанац са језера Ј' Барк, који је залутао овамо, био је спреман да ступи на његово место. Али, Кама није хтео ни да чује. Он је само промрљао нешто о својој осетљивости и то је било све. Псе је Дејлајт ипак променио, остављајући своју уморну запрегу да чека његов повратак, а он је отишао на пут са шест нових, одморних паса.

Да би стигли у Селкек, путовали су те вечери до десет часова, ујутру су већ у шест кренули даље у нову пустињу од близу 500 миља која је лежала између Селкека и Дајка. Нишао је нов талас зима, али, било хладно или топло, није било никакве разлике: путовали су непросеченим путем. Када се термометар спустио на педесет испод нуле, путовање је постало још теже, јер су се ситни кристали смрзнутог снега као песак отирули саоницама саоница. Дејлајт стога повећа дневно путовање на тринаест часова. Он је љубоморно пазио да сачува стечену предност, јер је знао да ће ускоро наићи на још теже делове пута.

Права зима је тек била почела, а бурна река Фифти Мајл оправдавала је његове кобне slutње. На многим местима лед је био сасвим разбијен, а друга страна била је покривена врло несигурном леденом кором. Они су покушавали с једне, па с друге стране, прелазити преко реке и опет се враћали, јер им најзад није пошло за руком да нађу пут.

— Наставиће се —

Бата
ИМА
РЪАВЕ
ОЦЕНЕ

ЈА О ШТА ЛИ ЋЕ МАМА РЕКИ КАД ВИДИ ОВУ ДВОЈКУ?

ТРЕБАЛО БИ ДА ТЕ ДОБРО ИСТУЧЕМ... АЛИ ЈОШ ОВАЈ ПУТ КУ ТИ ОПРОСТИТИ... СМЕШ ДА ИДЕШ НА КЛИЗАЊЕ

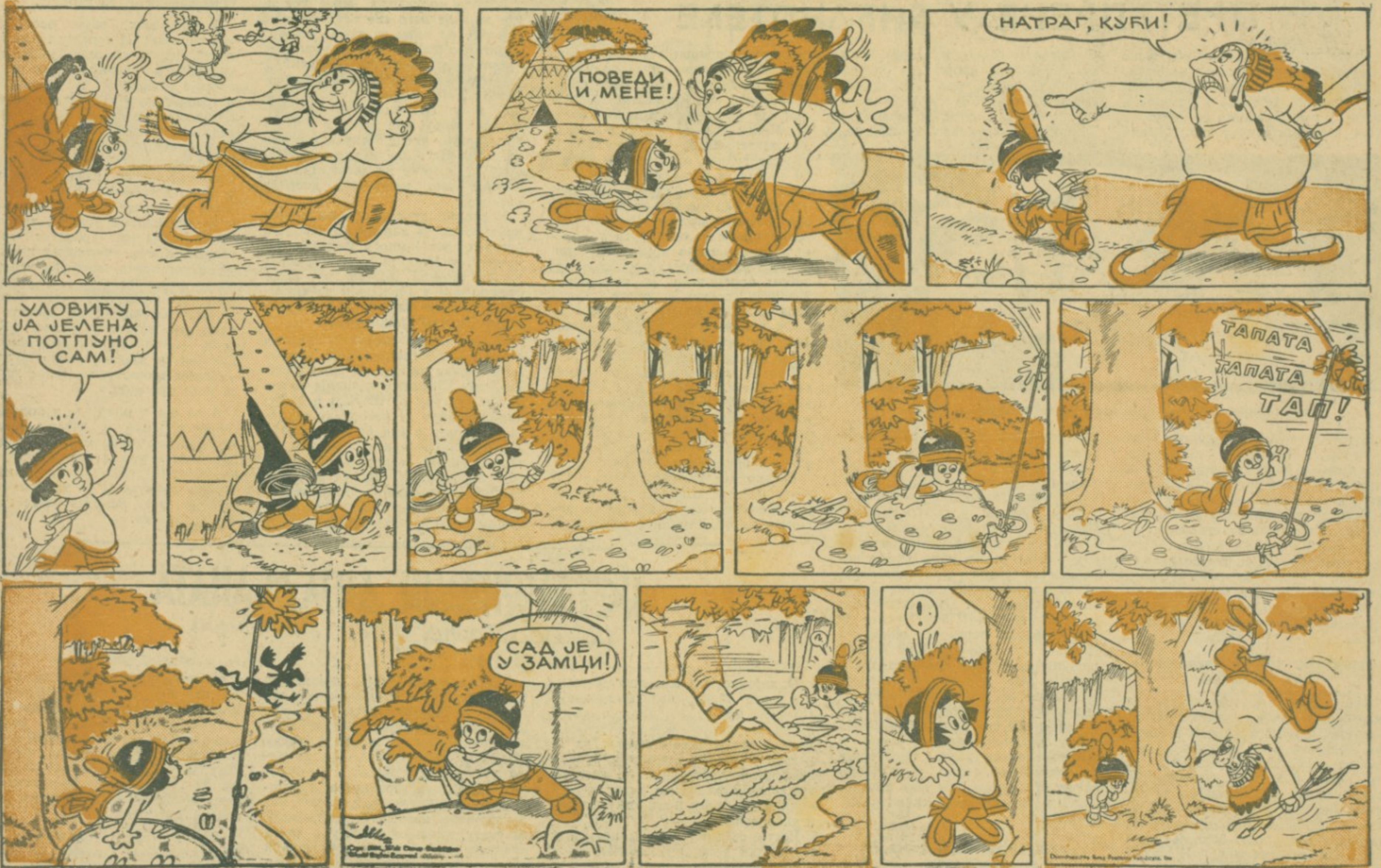
ЈЕВТИНО САМ ПРОШАО

ЗНАШ, МАМА, БОЉЕ БИ БИЛО ДА СИ МЕ ИСТУКЛА!

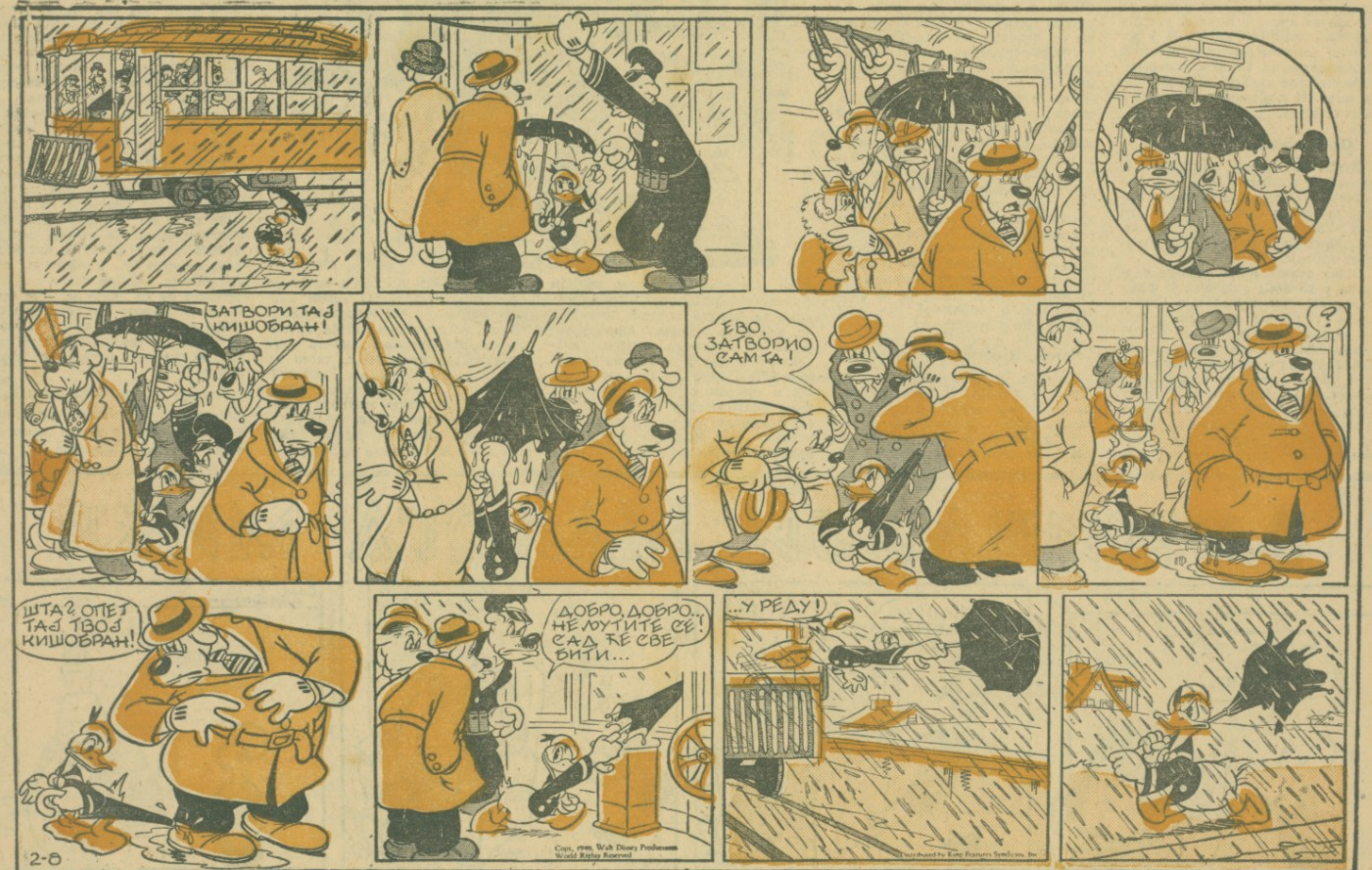

МАЛИ ХИЈАВАТА

И ЊЕГОВИ
ВЕЛИКИ
ЛОВОВИ

ДА ДА ДА К У ПУ ОМ ТРАМВАЈУ

ШУМЕ ЧЕТИНАРА

ПРЕТВОРЕНЕ У БИБЛИОТЕКЕ

Јесте ли посматрали мањашане како своја прва маштања и нејасне утиске оловком преносе на хартију? Може да се пише и по зиду и песку, али је боље на хартији... Или, завучите руку у џеп. Нашли

Сто педесет година касније у Египту је већ била проширена производња хартије, а око 1100 године она је допрла до Феса и Атлантског Океана. Одатле је пренета у Шпанију. У градињу Јатива, код

половине прошле године, цена хартији је четири пута подизана; сем тога, био је забрањен извоз целулозе и хартије како би се бар донекле подмириле домаће потребе. Многи листови чак су престали да излазе. Само у Енглеској је прошле године престало да излази 50 листова и часописа!

По чудној игри случаја, на производњу хартије је омет, као и пре дванаест векова, утицао један ратни сукоб — овог пута у Кореји. Оживљавање војне индустрије, које је почело са корејским сукобом, пореметило је послератни развој светске привреде. Погођена је и индустрија хартије.

Од половине 1950 до половине 1951 све врсте хартије поскупеле су за 50 до 90 од сто.

Два највећа произвођача новинске хартије, Канада и САД дају више од две трећине годишње производње. Сама Канада произвела је прошле године преко 5,5 милиона тона, тј. више него 50 од сто светске производње.

Готово све европске земље (изузев Финске, Шведске и Аустрије) принуђене су да набављају новинску хартију из иностранства. А

пошто најјачи извозници, Канада и САД, продају само за доларе — онда је разумљиво зашто су цене хартији у Европи скокнеле.

Решење није једноставно

Канада производи више новинске хартије него све остале земље заједно, па ипак се тамо штампа релативно мање новина него, на пример, у маленом Луксембургу! На 10 Канађана долази просечно 2,4 примерка новина дневно, а у Луксембургу 4,4. Међутим, обе ове земље имају сразмерно високи тираж штампе. Само Енглеска надмашује Луксембург, јер се на десет Енглеза штампа шест примерака дневних листова.

У већини других земаља потрошња новинске хартије (а такође и осталих врста) много заостаје. На пример, у Италији један примерак дневне штампе долази на десет становника, у Бразилији на тридесет, у Индији на 166, а у Авганистану на 1000 становника!

Неравномерна расподела хартије довела је до спорова које последњих година настоје да реше Организација Уједињених нација за науку и културу (УНЕСКО) и Међународни биро за расподелу хартије. Међутим, и кад би се новинска хартија која се данас производи најправичније делила, проблем не би био решен. У том случају на сваког становника у свету дошло би само по четири килограма новинске хартије годишње, док се у

индустријски развијеним земљама сада троши пет пута, па чак и осам пута више!

На разне начине тражи се излаз, али, засад, без успеха. Атомско доба још није пружио човечанству нове сировине за хартију.

У први мах звучи бесмислено кад се каже: "И хартију треба штедити", али ће се свако изненадити кад обрати пажњу на то колико хартије искористи и уништи без потребе само у току једне недеље. Покушајте од сутра па до идуче недеље и уверићете се... Од сваке бачене новине може се добити чиста бела хартија. И зато је сваки килограм вредан пажње. Ево шта је било потребно да се направи један килограм новина: килограм и по четинарског дрвета, тридесет грама сумпора, тридесет грама хлорног креча, четрдесет пет грама живог креча, килограм угља и разне штампарске боје. Укупно — преко 2,5 килограма. Једну десетину тог материјала ви држите у руци док читате овај лист. Зато се и препоручује штедња хартије. Енглези су завели такву штедњу да данас троше упола мање хартије него пре рата.

А то све, и штедња и подизање нових фабрика и тађење младих четинарских шума и безброј других радова, улаже се управо зато да убудуће добра књига не претставља луксуз и да за половину људи у свету не буде више ствар без вредности.

Најстарији сачувани примерак хартије, израђен у Кини

сте парче хартије. У другом џепу — такође. По столу, на полици, омет имате доста хартије. Сваког дана имате је у рукама — док читате новине или носите неки пакетик из продавнице, док потпаљујете ватру или пушите цигарету...

За хартију везан је низ сложених проблема. Око ње воде се озбиљни спорови. Упоредо са атомском енергијом и корејским сукобом, највиша међународна установа — ОУН — расправља и о хартији...

Проналазач хартије поштован је као божанство

Нису људи одувек писали на хартији. У почетку, писало се на костима, камену и дрвету, а затим на глиненим и металним плочицама, на листу палме, папирусу, на тканинама и најзад на животињским кожама. Тај материјал за писање био је и веома скуп и непријатан. За једну библију, коју је штампао Гутенберг, било је утрошено 300 овчијих кожа. И постепено проналаска хартије, још стотинама година, људи су писали на овчијим кожама.

Први лист хартије израђен је у Кини. Легенда вели да је 105 године Кинез Тсај Лун дошао цару и показао му листић који је све заједно: то је било прво парче хартије. Тсај Лун кувао је кору од дрвета са влакном разних биљака, старим крпама и концем и добијену кашу иставио помоћу бамбусове палице... Кинези су брзо оценили вредност његовог проналаска. За кратко време у Кини се распространила хартија, уведена је у државној администрацији, у школама и библиотекама. Следеће генерације поштовале су Тсај Лун као божанство. И љубоморно су чувале његову тајну.

Од Самарканда до Мексика

Пуних пет векова хартија није прелазила границе Кине. Тек почетком VII века она је преко Кореје пренета у Јапан, где су на њој штампане пророчанске изреке. Сматра се да је то била прва штампана хартија.

Једна велика битка која се одиграла у то доба одлучила је даљу улогу хартије: сукоб код Самарканда 751 године. Арабљани су били заузели Самарканд, али су их убрзо напали Кинези. Арабљани су одбили напад и заробили доста Кинеза. Међу заробљеницима било је и неколико занатлија који су у Кини производили хартију. Њима је калиф отворио радионице, и тако се хартија појавила на источним обалама Средоземног Мора.

Валенсије, основане су прве радионице хартије у Европи. Под покровитељством арапског калифа, тамо су Јевреји наставили производњу хартије, која се ускоро проучла и пренела у друге земље: Италију, Француску, Енглеску...

Али начин израде углавном је остајао исти: трска, крпе, слама, кора или четинарово дрво претварани су у кашу која се затим пресовала и сушила... Џон Баскервил је средином XVIII века успео да начини фини пергамент папир, а Николас Луј Робер је 1798 изумео машину за израду дугачких трака хартије. Тиме је омогућено касније штампање на ротационој машини. Саксонски ткач Фридрих Готлоб Келер је пре сто година побољшао начин справљања дрвене каше и омогућио нагли развој индустрије хартије. Истовремено, у употребу се уводе и машине, и тако хартија постаје неопходна, свакодневна потреба.

Сваки други човек на свету је неписмен

Данас је тешко замислити како би цивилизовани свет изгледао без хартије. Култура, наука и просвета шире се уз помоћ хартије. Али, огромна прострост Африке и Азије ни данас готово не познају хартију, нити користе њене многоструке благодети. Јер, и хартија је постала саставни део светског тржишта на коме владају разни утицаји и где се сукобљавају опречни интереси. Она је сада скупочена и много тражена роба на сваком тржишту. А ипак нешто више од половине становништва на свету је неписмено, лишено основних тековина науке и цивилизације.

Зар се тако мало хартије производи у свету — помислиће неко — кад је нема довољно ни за субјективне неписмености? Напротив, индустрија хартије се стално развија. Само производња новинске хартије повећала се од 1935/39 до 1950 године за око три пута, да у прошлој години достигне око десет милиона тона. И остала хартија израђује се све више. У многим земљама последњих година отворене су нове фабрике хартије и целулозе — али, и поред свега, омет се говори о озбиљној оскудници хартије. Који су узроци?

Потера за новинском хартијом

Највише забрињује несташница новинске хартије. У току последњих две године већи број листова у Европи смањено је обим својих издања а повећао цене због поскупљења хартије. У Француској, до

ИСТРАЖИВАЧИ ДИЈАМАНТА НА ОБАЛАМА РЕКЕ МАМБЕРИ

О дијамантима или драгом камењу људи обично врло мало знају. Познато им је, на пример, да је дијамант најчистија врста угљеника, да врећи веома много, да се налази у Индији, Бразилији, Јужној Африци и Аустралији, да га употребљавају жене као украс и радници да помоћу њега секу стакло и тако даље.

Често се могу читати написи у којима се говори о људима који прегледају скоро цео живот трагајући за драгим камењем. То је случај

Укупна производња дијаманата са поља Убанге у 1950 години износила је 135.000 карата. То је ситница према годишњој светској производњи, која се креће између 12—15 милиона карата. Али, по мишљењу Мишела Дезмона и његових сарадника Француска Екваторијална Африка ће се убрзо јавити највећа налазишта дијаманата на свету, уколико се нађу и други рударски стручњаци и добровољци спремни да се изложе свим негодама, које они већ подносе.

Дезмонови дијаманти не налазе се, као они у Јужној Африци, у кратерима угашених вулкана. Овде су они испод првобитних рењих корита. Сајој од блага, песка и стена, дебео петнаест стопа, покрива шљунчак у коме се налазе дијаманти. Тек, повремено испирање песка омогућава да се открију драгоцени кристали.

Једног младог Дезмоновог сарадника, неког Хаалтера, за време истраживања напао је бизон. За разлику од других животиња, које нападају само онда кад су изазване, бизон јуриша погнуте главе на непријатеља, чим га спазе својим кратковидним очима. Због тога бизона сматрају веома опасном животињом.

Извештај Хаалтера послат Дезмону гласи је: "31 мај — у 2 часа — један мој ловац убио је бизона у пољу Мамбоке, недалеко од нас. Кренули смо у лов, јер дуго нисмо јели меса. Кад смо стигли на место где је лежао погођени бизон, изненада се појави на раздаљини од пет метара други бизон излазећи из жбуна. Немајући много времена да нишанам, опалих му у груди. У исто време животиња ме удари и баци на земљу. Затим се брзо окрену и удари ме још неколико пута, наневши ми тешке повреде. Покушао је да ме удари у леђа. У том тренутку ухватих животињу за рогаве, док ме млаз крви, која је шикљала из његове ране свега не измрља. Последњим ударцем бизон ме одбаци још неколико метара. Више га нисам видео, одјурно је. Урођеници, који су побегли када се бизон појавио, вратили су се када је све било савишено. Првио сам рана што сам боље могао. После петнаест часова путовања чамцем низ реку стигох до главног логора где нађох лекара."

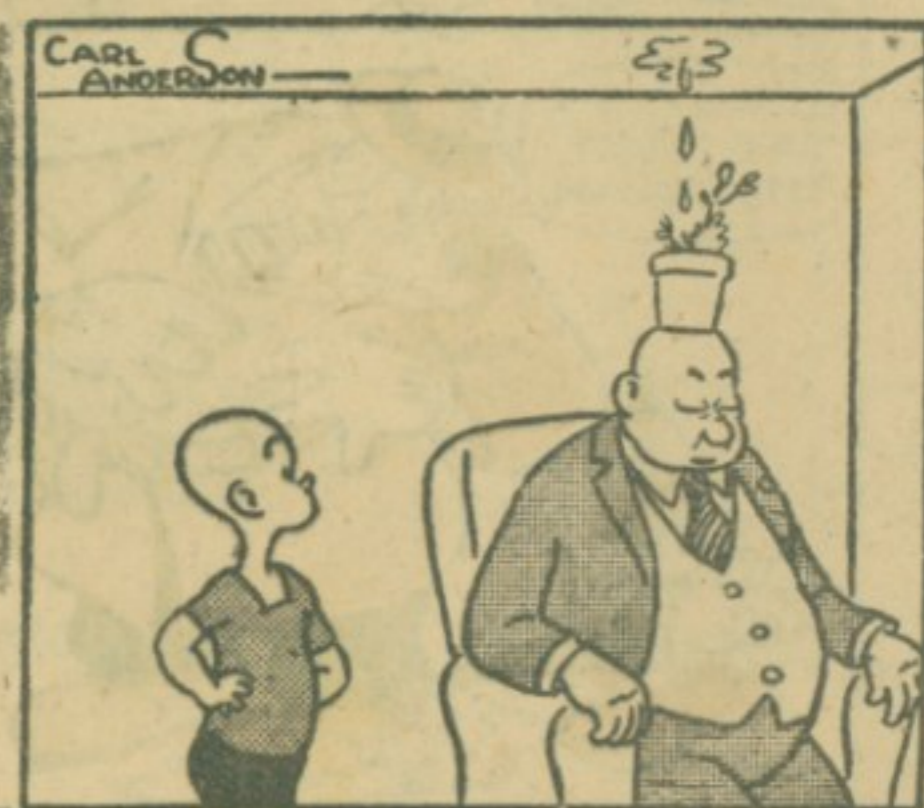
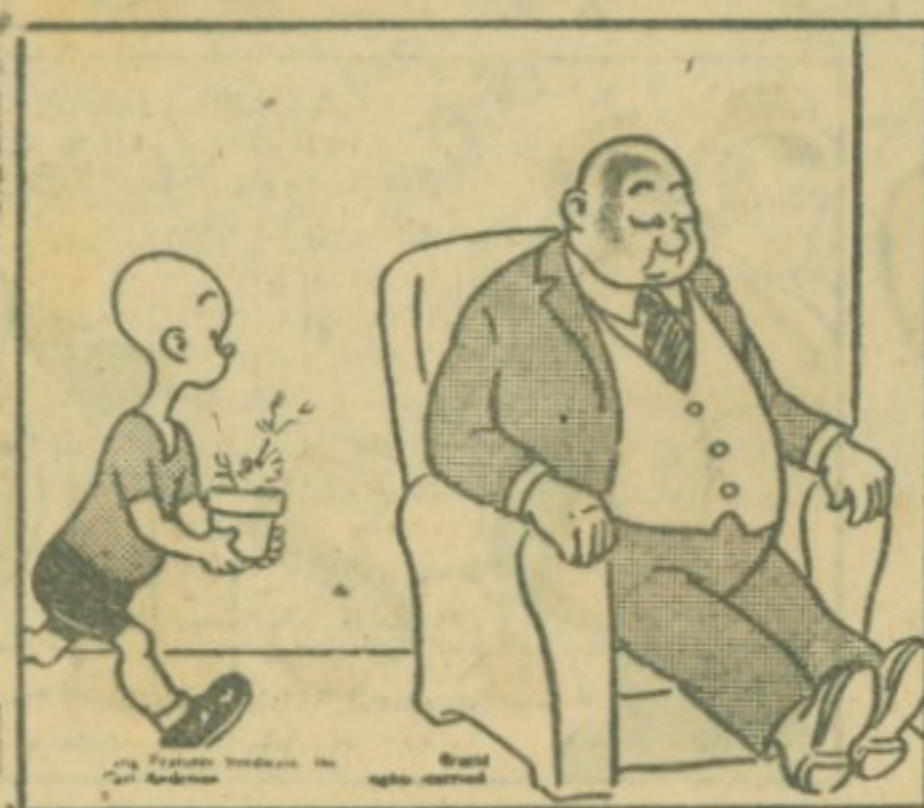
Хаалтер је морао да лежи пуна три месеца. Кад је оздравио, вратио се да поново тражи драго камење дуж реке Мамбере.

и са Мишлом Дезмоном, младим француским рударским инжењером, коме се допало копање дијаманата, као и Екваторијална Африка заједно са бизонима, змијама, спаваћом болешћу и негодима у тој, иначе, природно лепом делу света. Он и његови сарадници лутајући кроз полуиспитане пределе Убанге, с времена на време откривују у шљунку реке Мамбери и њених притока понеки дијамант.

Температура у Убанги креће се од 45—50 степени. О неком комфору не треба ни говорити. Када се ови истраживачи издиче од мазарије или спаваће болести коју проузрокује мува це-це, често их задесе и друге невоље. Тако пролази живот ових истраживача, који знају да се испод њихових ногу, ту и тамо, налази, дуж жала екваторијалних река скривено благо које чека да га људи пронађу.

ДОЖИВЉАЈИ МАЛОГА МИКЕ

ЗЕМЉА ЧУДА

Истраживачи Антарктика налазе често на чудне појаве које као да пркосе физичким законима и људском искуству. Оне су страшне и лепе, и наука се још мучи да разјасни многе од њих.

Антарктик је земља белог мрака, где два човека одевена у бело могу да иду по снегу напоредо, а да један другог не виде. Они се налазе у свету потпуно белине. Ваздух је бео, земља и небо су бели, ветар је бео од снежних облака. Изненада, човек примећује да његов сапутник не иде више поред њега. Ишчекао је као да се истопио у ретком белом ваздуху. А овај, и не слутећи то, и даље говори као да се ништа није десило. Глас му је остао исти, изгледа као да долази из истог правца и са исте даљине. Тренутак касније, он се појављује — лебдећи у ваздуху неколико стопа напред и негде у висини очију.

Ова ишчезавања настају само за време „белих дана“, кад је небо пречуно белом облацима, услед чега се, како научници мисле, ствара физички феномен „вишеструке рефлексије“. У то време виде се губи услед нагомиланавања заробљене светлости, слично нагомиланавању топлоте у зимској башти. Због тога настаје потпуна супротност мраку — апсолутна белина, за коју је људско око нешто мало боље прилагођено него за мрак. У белом мраку нема сенки. Човек није у стању да одреди контуре, величину или раздаљину белих предмета. Он се тетурално и посрће као пијан.

Варке

Другу једну очевидну противречност физичким законима први је опазио д-р Пол Сајтл, члан једне поморске научне експедиције. Док је разгледао један ледени гробен, две миље далеко од логора, Сајтл је опазио да су шатори огромно порасли. Логор му је налазио на град облакодера. А тада је сунце заклоњено облак, правац ветра се мало изменио и, за трен ока, шатори су нестали и пред њим се пружало голо поље под снегом. Запамтећи, он је клекуо. Одмах се поново појавио логор мрких облакодера. Кад је устао, све је опет нестало.

Многе такве појаве није тешко објаснити. Варка настаје услед преламања светлости при пролазу кроз топле и хладне слојеве ваздуха. Тамо сунце двапут и трипут излази и залази. Лађе наглавце плове по облацима. Усред леденог гробена могу се видети задимљени лебдећи бродови, ма да отвореног мора нема ни на стотину миља унаоколо. На небу се опртвају дивни, чудно измењени планински пејзажи. Изгледају врло близу, а ствари леде преко хоризонта и биле би потребне недеље путовања да се стигне до њих.

Посада једног ледоломца видела је 1946 године на јужном хоризонту нешто надик на зелену обалу: покошене ливаде, ограђене живицом, пеле су се полако у перперасте облаке. Призор је потсећао на кинески пејзаж.

Исто тако чудна појава на Антарктику јесте скретање улево. За време једне снежне мећаве, возачи двају тинова са гусеницама залутали су покушавајући да се побрину од магацина за бензин до логора, који су били мање од двеста метара удаљени један од другог. Возачи су неко време беспомоћно тумарали по густој белини, а онда су се изненада нашли код магацина од кога су и кренули. Кад су дошле разгледали трагове, видели су да су направили потпуно круг, идући стално улево, иако су обојица мислили да возе удесно, у правцу логора.

Несхватљива појава

Ово невољно скретање улево опажа се свуда. Снег пада улево. Сунце се лети окреле 24 часа око високог хоризонта, увек с десна улево. Трагови пиштина у снегу воде улево. Туњеви пливају кружно и улево. Чланови Бердове експедиције сећају се да су покушавали да иду удесно, низ ветар, али су наједном приметили да су и против своје воље окренули улево, према ветру. Они нису могли да схвате како су доспели у тај положај.

Сасвим супротно дешава се на Северном Полу, где све скрече удесно. Ово скретање на лево или на десну страну осећа се све јаче уколико се више иде на север или југ. На неки чудан начин, људи и животиње везани су за Земљино окретање.

Кад пређе антарктички појас, свако је тежи скоро за пола килограма, иако се није утојио. Ово се

догађа зато што је на Јужном Полу Земљина тежа јача.

На Антарктику је чудно и дисање људи. Влага у издахнутом ваздуху смрзава се одмах, стварајући облаке са милионима ледених кристала. Сунчеви зраци, пролазећи кроз те кристале, образују читав низ кружних дуга. Човеку се зато чини као да му дуге излазе из уста.

Антарктик не зна за трујење, рђу, плесан или болест. Нема бактерија да кваре месо, нема плесни да убућа хлеб. Године 1947, контра-адмирал Ричард Крузен посетио је логор на Евансовом Рту, који је капетан Роберт Скот напустио тридесет пет година раније. Логор је изгледао као да су људи тог тренутка отишли. Даске и греде на брвнарама као да су тек биле донесене из стругаре. Грађа није била трула, а на ексерима ни трага од рђе. Бисквити и конзервирано месо још су могли да се једу. Запрежних пас који се био смрзао стојећи, стајао је и даље као да је жив.

Ваздух без бактерија

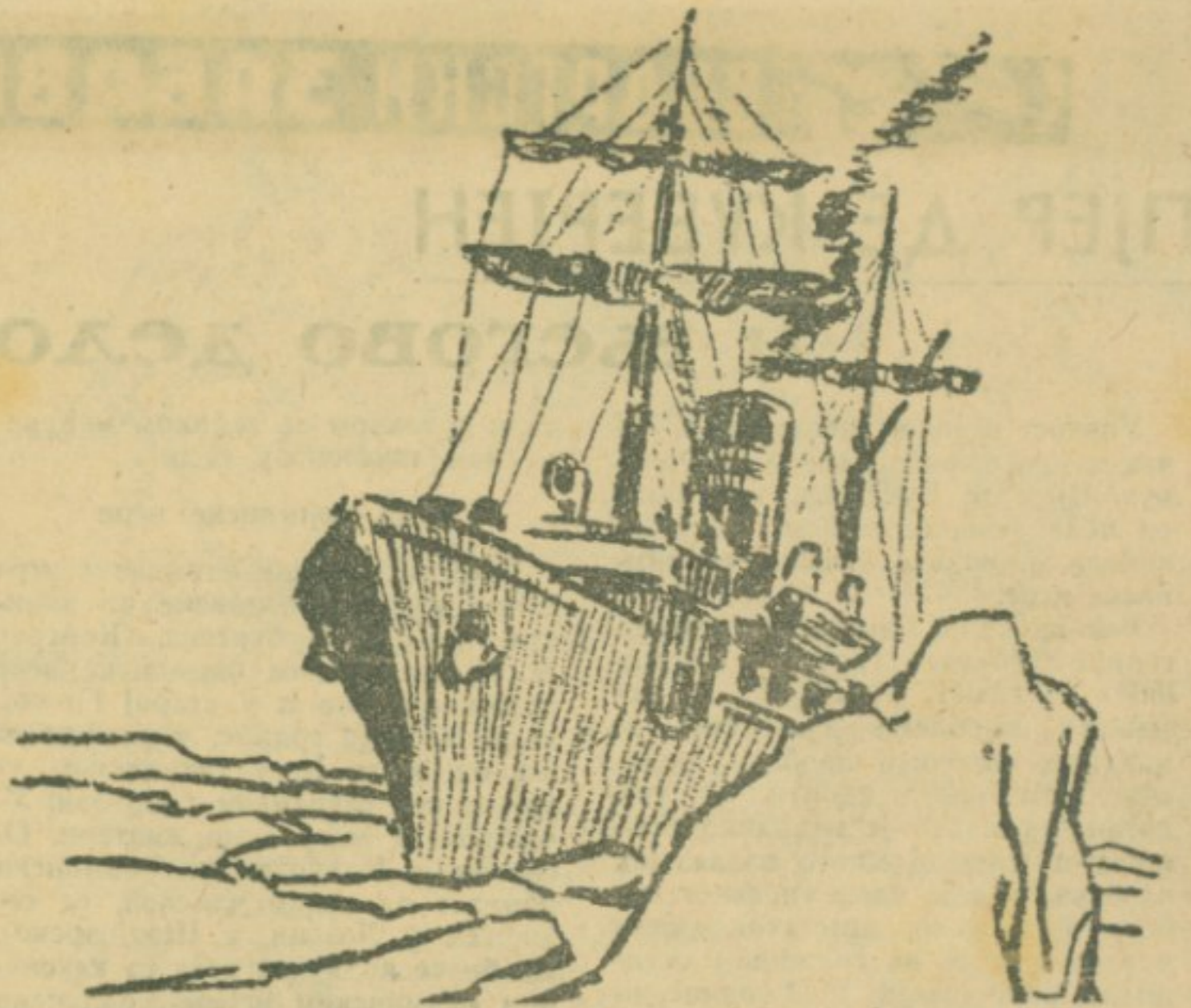
У логору на Малој Америци, напуштеном пре 14 година, адмирал Берд је наишао на чудну појаву. Међу залихама хране била је и корпа са јабукама. Оне су биле смрзнуте, али кад су се отквиле имале су укус печених јабука. Има разло-

га да се верује да воће и поврће може да се пече помоћу хладноће.

Ова земља може да буде одлично опоравиште. Ту је најсувљи и најчистији ваздух на земљи. Ултравioletни зраци убијају клице. Међу члановима једне научне експедиције није било ни назеба ни грипа све док у Малу Америку нису стигли авијатичари и донели нове клице. Избила је слаба епидемија, која је трајала око недељу дана. После тога, назеба више није било.

Интересантну појаву опазили су британски истраживачи на једном готово непокретном глечеру. Изнад глечера уздизала се висока планина. За време сунчаних дана, скоро у истом тренутку кад би сенка планине пала на лед, почео би низ јаких експлозија сличних топовској паљби. Детоначије су понекад трајале и по пола часа, а на леду се појављивале луковине.

На Антарктику се налазе најбогатији пањаци на земљи. Читав океански појас, велик два милиона квадратних миља, а дубок две миље, уствари је један велики пањак. Биљни свет у овим леденим морима толико је бујан да претставља неисцрпни извор хране многобројним животињама, од којих неке поједу и више од тоне дневно. Огромне количине микроскопски ситних биљака одлична су храна за безброј китова, морских

свиња и малих крустасаца, од којих се Океан у недоглед црвени. Остаци бујног живота у стенама Антарктика показују да су некад у прошлости велики делови овог континента имали умерену, па чак и полутропску климу. Али су буре и хладноћа у току стотина милиона дугих зима завиле у ледени покров, дебео читаву миљу, земљу која је некада била под мочварама и шумама.

Антарктик је још неиспитана област. Потпуно су непознате бар

две његове трећине. А и оно што је испитано — углавном око обала — једва да је и виђено кроз облаке са брзих авиона.

То је Антарктик. Велики као САД и Аустралија заједно, он је најхладнија земља на свету. Лети се температура, чак и поред мора, ретко диже изнад тачке смрзавања, а може да падне и до сто степени испод нуле, са просеком далеко нижим по у земљама близу Северног Пола.

ТРИ ВЕЛИКА ПРИЈАТЕЉА

Леце

Многи ратови који су у прошлости вођени ни избледа нису уништили толико људи као разне заразне болести. непријатеља је човек могао да избегне, или је знао како с њиме да се бори, али милијардама заразних клица — микроба — људи нису могли да одоле. Ни страшни трусови, поплаве и друге природне непогоде нису задавали такав страх људима као куга, маларија, колера, велике богиње и друге заразне болести. У XIV веку само од куге умрло је 25 милиона људи.

Једна од тих страшних болести била је и дифтерија, која је све до пре шездесет година косила децу и у црно завијала родитеље.

„Поступите као са својим дететом...“

Лек против дифтерије пронађен је 1891 године. Дотле је она неметано убијала децу. У домовима и болницама чуо се јаук мајки, а немоћни лекари шетали су крај малих болесника који су се преврјали у мукана. Белосива скрама у грлу све више се нагомилавала и дете је најзад издишало; болест би га просто удавила. Истина, дифтерија није стално владала, али када би се појавила настала би права паника.

Емил Бернинг

Тако је 1826 године беснела у Француској. На стотине деце умирало је готово сваког дана. Несрећа је задесила и кућу грофа Писегира. За кратко време умрла су му три детета. Одмах за њима болест се намерила и на последње, једино њихово дете, малу Елизабету. Очајни родитељи нису знали шта да чине. У то је стигао њихов пријатељ лекар Пјер Брентоно. Он је знао да детету нема лека. Зато је предложио родитељима да малој Елизабети прореже грло испод затвореног дела душника, што је била једина нада.

— Поступите као са својим дететом! — рекли су му родитељи. Лекар је зачас прорезао грло мале болеснице, а затим је у процес увукао сребрну цевчицу. У истом тренутку дете је снажно удахнуло ваздух, пањенички изглед лица убрзо је почео да замењује други, свежији. За кратко време дете је искашљало скраму. После тога могло је да дише. Мала Елизабета била је спасена од смрти.

Други лекари одмах су прихватили овај начин лечења, али нису имали много успеха. Скрама је некада залазила дубоко у душник и ту није помагала никаква операција, или би настало тровање. Тражио се бољи начин лечења, а он се могао пронаћи само ако се утврди који бакцил проузрокује дифтерију.

Године су пролазиле. Многи научници радни су дан и ноћ у болницама и лабораторијама борећи се против разних микроба. Осамдесетих година прошлог века дифтерија је опет беснела. Деца су и даље умирала. Истина, један мали број био је спасен на тај начин што им се стављала цевчица у душник затворен скрамом.

У то време, у лабораторији славнога Коха радио је и Фридрих Лефлер. Највећи део свога времена проводио је у проучавању сивкасте скраме која је вањена из грла умрле деце. Он се о свему саветовао са својим учитељем. Вршио је хиљаде опита и тражио подмуклог убицу деце. При том није трагао за њим само у грлу, већ га је тражио по целој телу. После многих опита на зечевима и заморцима, најзад је успео да пронађе бакцил у грлу.

„Овај микроб — писао је Лефлер — може да буде проузроковач дифтерије. Не множи се на милионе, а ипак доноси смрт. Како и на који начин? Бакцил лучи неки отров. Ко успе да открије тај отров, доказаће оно што мени није пошло за руком.“

Неуморни и савесни Лефлер није могао даље. Али то што је учинио било је и те како велик успех.

Пастеров ученик на делу

У то време Луј Пастер био је већ постигао такве успехе у проучавању микроба да од њега није било славијег и познатијег научника. За њега се знало широм света. Очајни родитељи веровали су да је свемоћан. Мајке су му писале: „Када бисте само хтели, ви бисте пронашли лек против дифтерије.“ Али, он је већ био при крају животних снага. Свој поглед он је упро у Емила Руа, свога верног сарадника и великог научника.

Емил Ру био је неуморан научни радник. Све своје време он је проводио у научним истраживањима и обилажењу болесника у болницама. И он је, као и Лефлер, пронашао у дифтеричној скрами „штаниће“ — убиствене микробе. Најзад, после дугих напора и опита, њему је пошло за руком да открије отров који лучи бакцил дифтерије. То је био велики успех, али Ру није на томе стао.

У исто време кад и Французи, у лабораторији професора Коха

у Берлину отров бакцила дифтерије проучавао је научник Емил Бернинг. Супротно Французима, он је тај отров почео да убризгава животињама. На своје велико изненађење, утврдио је да су неке од њих остале живе. То је Бе-

Емил Ру

ринга навело на мисао да се у крви животиња створио неки противотров. Понесен том мишљу он је узео крв пребололог заморчета, помешао је са отровом бакцила дифтерије и убризгао тај серум здравом заморчету. На његову велику радост, животиња није показивала никакве знаке болести. То је био крупан корак: сада више није било сумње да се противотров налази у крви пребололих животиња.

Године 1891 дифтерија је косила децу на једној клиници у Берлину. Она су умирала једно за другим. Једнога дана у ову клинику је ушао Емил Бернинг у пратњи својих другова. Пришао је једном болесном детету и убризгао му против-

отров. То је исто учинио и са другом децом, па је, седећи крај њих, стао да очекује. После неколико часова показало се спасоносно дејство серума. Истина, нека су ипак умрла, али пут спасења био је пронађен.

Два серума

Па ипак, серум који је пронашао Бернинг није био потпуна заштита од дифтерије. Број смртних случајева је смањен, али је требало наћи сигурнији лек. Тада се опет појављује Емил Ру. Он се лаћа тешког задатка да усаврши Бернинг серум. А у то време у Паризу је опет косила дифтерија. Мајке су преклињале Руа да им спасе децу.

Најзад, првог фебруара 1894 године у једну париску болницу ушао је Ру да опроба свој серум против дифтерије који је произвео из крви коња, уместо из крви овца. Болесни Пастер као да није хтео да склопи очи док не чује да је његов ученик нашао лек од страшне деце болести. Стари научник нестрпљиво је очекивао вести од Руа. Руов серум био је убризган болесној деци. Успех је био неочекиван. Број смртних случајева пао је на најмању меру.

Међутим, Ру се није на томе зауставио, већ је радио и даље. И тако је утврдио да ако се серум да првог дана болести онда ће од 100 оболеле деце умрети једно или двоје. Уколико се серум да касније, утолико има мање изгледа на успех. И то је било велико откриће.

Темељи које су ова три научника, три велика пријатеља деце ударили били су чврсти. Низ других научника наставио је да ради на усавршавању лека против дифтерије. Највећи успех постигао је Француз Гистав Рамон. Серум који је он пронашао је милионима деце. Где је примењен, смрти није било.

Дифтерија је коначно била победена.

Позив на сарадњу

У жељи да приче у сликама које објављује на својим странама буду што разноврсније и ближе нашим читаоцима, а и да би потстакло на рад наше цртаче, писце и све оне који имају смисла за стварање прича у сликама, „Политикин забавник“ позива своје читаоце и пријатеље на сарадњу.

Сарадници могу слати цртане приче (анегдоте, досетке, хумористичне приче, кратке бајке, басне итд.) приступачне деци и одраслима, чија дужина може бити један каиш (као што је, на пример, Паја Патак у четвртој и петом броју „Забавника“), два каиша (као Мата и Бата), или највише три каиша (као Мали Хијавата, Плуто, или Паја Патак у овом броју) са по три до четири слике на каишу.

Сике ових прича може бити оригиналан или узет из народне, усмене и писане, извјекности, шаљив или озбиљан, из савременог живота или из давље и ближе историје, из живота људи или животиња итд. Не долазе у обзир криминални и слични мотиви.

Уредништво „Политикиног забавника“ објавиће успешне ствари уз хонорар од две до пет хиљада по једном каишу. На тај начин, успешне приче у три каиша могу бити хонорисане и са 15.000 динара.

Цртежи морају бити црно-бели без полутонова. Лиције извући тушем, а текст уписати оловком.

Радове слати на адресу: „Политикин забавник“ Београд, Цетињска бр. 1.

СПОРТСКИ ЗАБАВНИК

ПЈЕР ДЕ КУБЕРТЕН

И ЊЕГОВО ДЕЛО

Упркос великог несхватања, па чак и противљења, довео је Француз Пјер де Кубертен, пре више од пола века, олимпијску идеју до победе и оживео класичне олимпијске игре.

Већ од своје двадесет четврте године Кубертен (рођен у Паризу 1863) активно учествује у решавању проблема васпитања оmlадине, нарочито проблема телесног васпитања и спорта. О тим питањима издао је неколико брошура и написао много запажених чланака. Био је члан управног одбора Француског атлетског савеза и први пут је на годишњој скупштини овог савеза, 1892 године, изнисио с предлогом да се, по угледу на олимпијске игре старих Грка, оснују модерне олимпијске игре. Овај први покушај није имао успеха, али је Кубертен наставио да ради на остварењу своје идеје. Дописивао се са познатим радницима на пољу спорта и телесног васпитања, или је с њима долазио у додир приликом путовања у иностранство, и пропагирао своју идеју. Највише присталица стекао је у Америци и Енглеској, тако да је најзад, 1894 године, могао да предузме одлучан корак.

Кубертенов предлог

На Кубертенову иницијативу, Француски атлетски савез је сазвао конгрес за решавање проблема аматеризма. Осма, последња тачка овог конгреса била је предлог Кубертена да се оснује ново међународно такмичење: модерне олимпијске игре. Овај конгрес је, међутим, пре него што је и започео, добио други назив: Конгрес за успостављање олимпијских игара.

Присутни претставници домаћих и страних савеза и друштава дуго су расправљали о аматеризму, који је и у то време узбуђивао спортске раднике. "Кад се прешло на последњу тачку дневног реда — причао је доцније Кубертен — моји предлози о оснивању и организацији олимпијских игара глатко су пролазили, скоро без дискусије. Многи делегати нису ни схва-

тили о каквом се великом међународном такмичењу ради".

Прве олимпијске игре

Тако су модерне олимпијске игре скоро у свему основане по замисли Пјера де Кубертена. Конгрес је одлучио да се олимпијске игре одржавају, као и у старој Грчкој, сваке четврте године, у разним земљама, и да се у такмичења укључе сви савремени спортови. Учествовати могу само аматери. Основан је Међународни олимпијски комитет од седам чланова, са седиштем у Лозани, у Швајцарској. Да би се подвукла веза са класичним олимпијским играма, одлучено је да се прве модерне олимпијске игре одрже у Атини.

Пјер де Кубертен

Ове одлуке, међутим, није било лако остварити. Кубертен је нашао на велике и непредвиђене тешкоће, нарочито у Грчкој, која у то време није била у стању да прими трошкове припрема. Али, захваљујући савесној подршци грчког престолонаследника Константина, Кубертен је остварио своју замисао. Свакако да је ко-

начном успеху допринело и одушевљење грчког народа да настави приређивање традиционалних грчких олимпијских игара. Прве модерне олимпијске игре одржане су у Атини 1896 године.

Пјер де Кубертен организовао је за свога живота једанаест олимпијских игара. Његово срце сахрањено је 1938 године у древној Олимпији, на Пелопонезу. За собом је оставио своје дело — модерне олимпијске игре, које данас претстављају изванредно средство за зближење народа и мирољубиво удруживање оmlадине света.

Спортистичке ЗАНИМЉИВОСТИ

Шкотски голман Мек Грори извео је на једној утакмици ударац са свога гола таквом јачином да је лопта, ношена ветром, одлетела чак у казнини простор противника. Бек је скочио за њом, али га је лопта окрзнула по глави, променила правац, преварила голмана и улетела у мрежу. Ово је јединствен случај у фудбалској игри.

Најдужи веслачки чамац за такмичења је осмерац. Он је дуг двадесет метара.

Данкиња Рангхилд Хвегер била је 42 пута светски рекордер у пливању. Једном приликом она је плувала против једног мушкарца, свог земљака Петерсона, који је био рекордер Данске на 400 м слободним стилем. Трка је изазвала велико интересовање. До 300 метара водио је Петерсон, а затим је Хвегерова преузела вођство и победила са 5:00,1, што је био нов светски рекорд на 400 м. сл. ст. Петерсон је препливао стазу за 5:18,0.

Чувени тениски играч Вилиам Тилден, дугогодишњи првак света, одиграо је 157 гемаова у току једног дана! Приликом турнира у Провиденсу јуна 1924 године он је играо у финалу појединца, у полуфиналу и финалу дубла и мешовитих парова. Тилден је победио у свим овим мечевима.

Кошарка се игра на ролшуама у Сан Антонију у Сједињеним Америчким Државама (држава Тексас).

ЖИВОТ ПИШЕ РОМАНЕ

Индијански поглавица и генерал Ховард

Када су 1850 године каравани колониста продрли на Запад ка Калифорнији, наишли су на територију једног од највећих индијанских племена — Апаша. На челу најработорнијег братства Хирикахуа налазио се млади поглавица Кошиз, кога су већ два пута бирали за главног поглавицу свих Апаша, али је он остао са својих 1.500 ратника и господарио централном Аризонаом. То је био човек одважан и необично снажан, а уз то паметан и поштен. Постао је поглавица са осамнаест година, али није био ни најмање охол што му је донело велики углед. Он је одмах увидео да је боље са белцима живети у миру.

Али, једне ноћи, 1860 године, настао је из логора белаца један дванаестогодишњи дечак. Млади поручник Баскум, који је недавно био дошао из војне академије у оближњи гарнизон Вест Појнт, крећу је са одредом војника у потрагу за несталим дечаком. Улогорио се у близини Кошизовог склоништа и позвао овога на преговоре истакавши на шатору белу заставу. Кошиз одмах дође и, у намери да укаже белом официру што већу пажњу, поведе са собом свога брата и четири његова сина. Баскум га одмах оптужи за отмицу детета и упркос белој застави, кршећи све неписане законе тога времена о поштовању госта, нареди војницима да затворе Индијанце. Пантерским скоком Кошиз је излетео из шатора и пре него што се ма ко снашао био је већ далеко. Одмах затим се вратио са групом својих ратника и заробио неколико војника. Понудио је затим Баскуму размену заробљеника што је овај ослорио одбио. Разјарени Индијанци на то су поубијали војнике, а Баскум је наредио да се Кошизови рођаци обесе. То је била објава рата.

Не једном белци су касније зажалили због Баскумове издаје. Кошиз је организовао герилске акције по целој Аризони. Појављивао се са својим ратницима увек тамо где су га најмање очекивали. Обустављен је целокупан саобраћај и становништво је у паници почело да се сели у градове. Али је Кошиз нападао и градове. Спало је и разорио до темеља Тубак

и скоро уништио тврђаву Таксон. Рат је трајао дванаест година и увек је Кошиз побеђивао. Он се борио против 5.000 војника којима је командовало шест генерала. Због Баскумове издаје преко 10 хиљада колониста изгубило је живот.

Стање је постало неиздржљиво. Требало је напустити Аризону са свим њеним неисцрпним природним богатствима, или закључити по сваку цену мир са Апашима. Претседник Грант поверио је ту мисију генералу Оливеру Ховарду, хероју из грађанског рата.

Ховард је стигао у Таксон. Заповедник гарнизона је био капетан Џефорд, познат по својој великој храбрости и поштењу. Он је већ раније неколико пута покушавао да ступи у везу са Апашима, али је 16 парламентарца било скалпирано. Џефорд је ипак био истрајан. За годину дана научио је језик Индијанаца и кад је стигао генерал Ховард, он је поручио Кошизу преко заробљеника да ће доћи лично на преговоре и одјашао је сам и без оружја у преритју.

Кошиз је био обузет поштовањем према храбром капетану и примио га је у свој вигвам. Први преговори су завршени повољно. Поголавица Апаша је пристао да Џефорд доведе генерала Ховарда ради дефинитивног склапања мира.

Свестан тога да морална кривица због крвопролића лежи на белцима, генерал Ховард је пристао на све Кошизове услове. Овај је тражио за своје ратнике потпуну слободу кретања, лова, трговине и заната. Врховни савет Апаша расприставао је о томе пет дана и пет ноћи, али је најзад Кошизов ауторитет превагнуо и он је утиснуо свој знак крај потписа генерала Ховарда, који је потписао уговор у име претседника САД. Затим је свечано попуштена лула мира.

Ратна сезира је била закопана, кроз Аризону су опет одјекивале песме колониста и тупи ударци пијука истраживача злата и рудара. Кошизови Апаша су постали одгајивачи стоке, траперии, фармери и занатлије. Сам Кошиз је доживео дубоку старост и уживао до смрти поштовање целе покрајине.

ЗБОГ БИБЛИЈЕ...

Пре више од два века, за време шпанске владавине било је забрањено пловити реком Аtrato у Колумбији, у Јужној Америци, којом се могло стћи из Атланског у Тихи Океан. За прекршај ове наредбе била је предвиђена смртна казна.

Шпанци су ту наредбу издали за то што су сматрали да пловидба том реком није у складу с библијом. Наиме, један мали земљоуз морао је да буде пробитан како би се отворио водени пут између два океана. То се косило с библијом која вели да „оно што је бог спојио људи не смеју да раздвоје.“

ВОЖЊА ПОСЛЕ СМРТИ

Краљ једног племена у Француском Конгу, Кокодо, вожен је у некој врсти колича пуне три године после своје смрти. Његово тело било је смештено у један четвртост ковчег с точковима, у

који је стављено доста хране и новца — да се краљу нађе ако промени одлуку и реши да се поново врати међу живе. Три годи-

АНТОЛОГИЈА ИСТИНИТИХ ЧУДА

И ДРУГИХ ЗАНИМЉИВОСТИ

не су га његови поданици тако звикали, али он није променио одлуку!

ИЗГУБИО ГЛАВУ ЗБОГ ПРОНАЛАСКА

Проналазач барута Бертолд Шварц, калуђер бенедиктинског реда, који је живео у XIV веку, изумео је и направио први бронзани топ који су употребили Млечани. Калуђер-проналазач Бертолд

Шварц осуђен је на смрт када је затражио да му се за његов проналазак плати.

НАЈСТАРИЈА ШКОЛА У ЕНГЛЕСКОЈ

Краљевска школа у Кентерберју, коју је 598 године основао св. Августин, кентерберски архиепископ, старија је од Доњег дома и од династије. Њу је године 1541 обновио енглески краљ Хенрих VIII и она отада носи име Краљевска школа. По свом начину рада, ова школа претекла је за више од осам столећа познати енглески васпитни статут којим је, 1406 године, обнародовано да „сваки човек и жена имају право да упишу свог сина и кћер у ма коју школу у краљевству“.

ПРИРОДНИ МОСТ

На брду Либану, у држави Либан, природа је сама, без људске

помоћи, створила овај камени мост. Ни најбољи грађевинари не би на том месту, од истог материјала, могли да саграде једноставнији и бољи мост.

ПИР ЈЕДНОГА БИСКУПА

Када је 1464 године усталичен за архиепископа у Јорку, Џорџ Невил је приредио богату гозбу. Иако је повод био усталичење, на

гозби је требало да се покаже богатство и моћ рода Невиллових. Због тога је за зајнице припремљено 80 угодјених волова, шест бивола, 2.000 пилића, 200 срна, 4000

патки, 400 јелена, 300 јазаваца, 8 туљана, 300 штура, 3.000 гусака, 3.000 копуна, 4.000 зечева, 4.000 голубова, 3.000 свиња, 1.000 белих чапљи, 300 телад, 200 ждралова, 500 јаребица, 75.000 харинги, 1.004 овна, 5.000 тањира пиктија, 400 торти, 4.000 колача, 150 комада разне дивљачи, 280.000 галона пива и 83.000 галона вина.

УСПАВАНЕ АЈКУЛЕ

У поморском институту „Свети Августин“ у Флориди, у великим

базенима налазе се ајкуле које служе за научна испитивања. Њих су у базене донели пошто су им прећходно дали поткожне инјекције које су их успавале. Пошто су спуштене у базене, гњурши су их „штели“ по дну како би им вода пролазила кроз шкрге, јер би иначе угинуле.

ЗАВЕШТАЊЕ ЈЕДНОГ СУДИЈЕ

У Џорџији, у САД, живео је пре више од 150 година судија Џексон који је необично волео дрвеће. Његов „љубимац“ био је огроман и веома леп храст на врху једнога брега на судијином имању. Под тим дрветом судија је провео многе пријатне часове у одмору и размишљању. Када је 1820 године умро, завештао је храсту земљу из које је израстао.

ЗАТОЧЕНИК ШИЛОНСКЕ ТВРЂАВЕ

Франсоа Бонивар (1496—1570) који је у својој седамдесетој години био приор манастира св. Виктора, касније је затворен у Шилонску тврђаву због тога што је тукао своју жену и — што се побунио против војводе од Савоје.

Његову судбину опевао је славни Бајрон, али нетачно. Бонивар је био јединац, а није имао три брата, као што је Бајрон написао; он није био протестантски свештеник нити је био затворен само због тога што је тукао своју жену, ма да се донста женио четири пута.

НЕУМЕРНОСТ КОМПОЗИТОРА ХАЈДНА

Композитор Франц Јозеф Хајдн (1739—1809), био је познат и по неумерности у јелу. У рестора-

нима је често наручивао вечеру за пет особа, да би све јело појео сам.

ЧУДА ДАЛЕКИХ ЗЕМЉА

Сокотра је велико острво, 500 миља удаљено од Адена. Њиме влада арабљански султан под протекторатом Британије. Због стеновите обале, бродови плаве далеко од њега.

Сокотра чува улаз у Аденски Залив.

Некада је Сокотра била плодна и богата земља. Извозила је углавном тамњан и џемрицу.

Тамњаново дрво расте високо у планинама. Гране се засеку, сок из њих тада цури и згушњава се у комаде крушкастог облика. Тамњанов сок се скупља сваког месеца.

Некада су становници овог острва извозили и "крв ажда-

је", биљну боју ко-

јом су бојене тканине. Сада том бојом шарају укусно израђене земљане судове.

Бахреинска Острва налазе се у Перси-

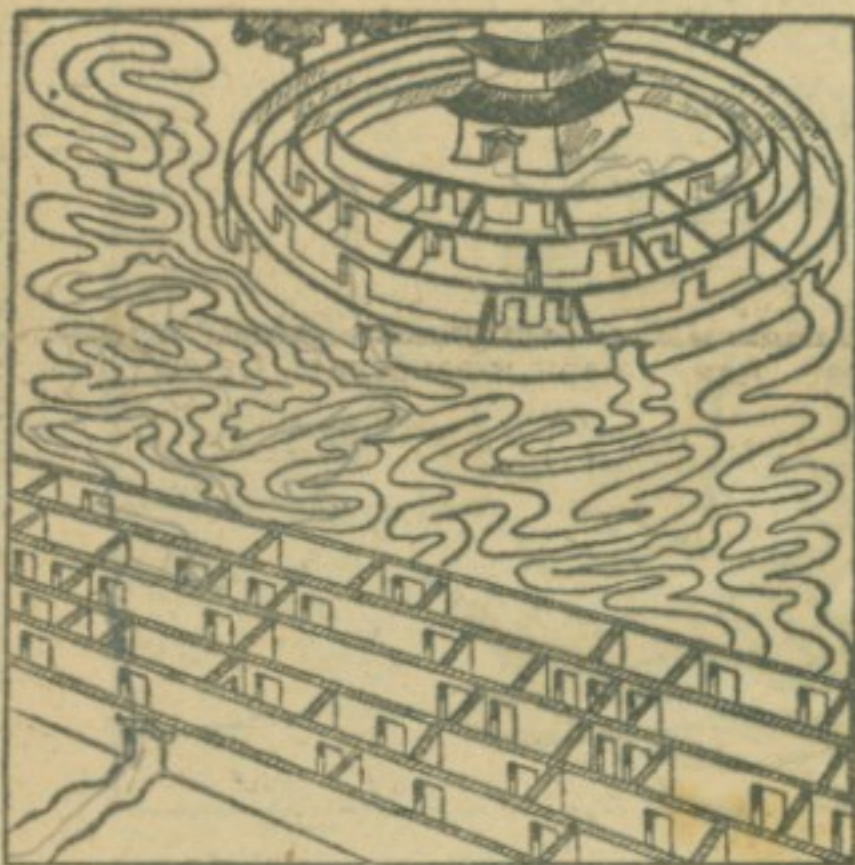
ском Заливу. Тврди се да су Феничани пореклом отуда. Бахреинским Острвима влада арабљански шеик под протекторатом Британије.

Бахреин је од вајкада чувен по свом бисеру, који Араб-

љани зову "сузе сирена".

ЛАВИРИНТ

Којим ће се путем доспети до пагоде?

За ли знате?

КОЛИКО КО ТРОШИ КАЛОРИЈА

Утрошак калорија зависи од посла који се обавља. Неки захтева већу, други мању потрошњу. У том погледу најбоље пролазе дактилографкиње, јер троше само 94 калорије на час. То је незнатно кад се узме у обзир да пијанисти треба 228 калорија.

За један час рада кројач утроши 114 калорија, обућар 160, а зидар 234. Много теже је играње стоног тениса, јер играч утроши, јурећи за лоптом и вртећи се око стола, 312 калорија на час.

Окретне игре су омилјене. Међутим, то је незахвална забава. Ако се игра валцер само један час, изгуби се 350 калорија, а за полку треба далеко више — 599. Чак и тркач не утроши толико. За један час трчања он изгуби 534 калорије.

Највише калорија утроши планинар. За један час пењања на Златнибор или Рудник он изгуби 767 калорија. Иза њега по утрошци калорија долазе пливач са 624 и бициклиста са 600 калорија.

НЕЗНАНИ ПРОНАЛАЗАЧ ТЕЛЕФОНА

Један бостонски лист донео је 1861 године вест о хапшењу неког човека у Њујорку који је, по тврђењу листа, "незналицима и лаковерним људима" покушавао да измамци новац уверавајући их да је пронашао уређај помоћу кога се може говорити на даљину — телефон. Чланак се завршава овако: "Сваки паметан човек зна да је преношење људског гласа Морзеовим знацима преко жице немогућно. А уколико би и било могућно, то не би имало никакву практичну вредност."

ПОПИСИ СТАНОВНИШТВА У СТАРОМ ВЕКУ

Пописи становништва вршени су и у веома далекој прошлости. О томе сведочи и запис на камену из Палерма, по коме је, на 3.000 година пре наше ере, попис становништва извршен у Египту, а 2255 година пре наше ере, после једне велике поплаве,

и у Кини. Вероватно да се ови пописи, могу убројати међу прве на свету.

Најпознатији старовековни попис становништва извршен је почетком наше ере у римским провинцијама Сирији и Јудеји, под надзором легата Квинринаса. Овај попис помиње се и у Јеванђељу по Луки, али погрешно, као попис становништва читаве Римске Империје.

Колику је тешкоћу за становништво претстављао тај попис, најбоље се види по томе што је сваки појединац, без обзира на тренутно место боравка, морао да се врати у свој завичај "да би био убројан."

ПОДВОДНИ ТУНЕЛИ

Недавно је у Њујорку саграђен највећи подводни тунел на америчком континенту. Он спаја острва Бруклин и Манхатан и дуг је 2735 метара. Међутим, најдужи подводни тунел на свету налази се у Ливерпулу, у Енглеској. Његова дужина износи 3600 метара.

ВИНО У ПРАХУ

Управа за снабдевања француске војске недавно је објавила да ће се војницима, уместо вина, давати вино у праху. Помешан са одређеном количином воде, он ће дати напитај који се неће разликовати од правог вина. Прах ће бити упакован у кесице од материје која не пропушта воду.

И БИЉКЕ МОГУ ДА "ПОГРЕШЕ"

Биљкама је за нормално развиће потребно око 15 разних минерала, које уносе у себе растворене у соковима које сишу из земље. Биљка, међутим, може понекад да погрешни и да узме минерал који јој није потребан. Тако се показало да биљка често поборка елементе стронцијум и калцијум, што може да изазове поремећаје у њеном развићу, јер стронцијумове соли биљци ништа не користе, док јој у исто време недостаје потребан калцијум. Исто тако, може минерал молбден да омета биљку да не узме сумпор у довољној количини.

СТВАРАЛАЧКИ РАД У ДУБОКОЈ СТАРОСТИ

Многи велики људи стварали су значајна дела и у дубокој старости. Кант је имао 74 године кад је написао „Метафизику етике“, а Александар Хумболт 90 кад је завршио своје дело „Космос“. Рапкеу је било осамдесет година кад је почео да пише „Историју света“ и радио је на њој пуних једанаест година. Гете је написао „Фауста“ у осамдесетој години. Виктор Иго „Торквемладу“ такође у осамдесетој, а Волтер трагедију „Ирена“ у осамдесет трећој. Микеланђело је радио и у осамдесет деветој години живота, док је Тицијан израдио своју последњу слику кад му је било 98 година. Сликао би, вероватно, и даље да није, у деветдесет деветој години, умро од куте.

ЗЕМЉА СА НАЈВИШЕ КРАВА

Нови Зеланд је земља са највећим бројем крава. На сваку хиљаду становника долазе просечно 1.233 краве. Данска, која је чувена са својих млечних производа, далеко заостаје са Новим Зеландом, јер у њој на хиљаду становника долазе само 444 краве.

ЦИНОВСКИ ХИДРОАВИОН

Британија гради нов циновски хидроавион са десет турбо-мотора, који ће бити тежак 140 тона и моћи ће да лети брзином од просечно 600 километара на час. У цивилном саобраћају авион ће моћи да превози 105 путника, док ће војни хидроавион ове врсте преносити 200 војника у пуној ратној опреми.

Сада се граде три таква авиона. Са својих десет мотора, у укупној јачини од 35.000 коњских снага, они ће моћи да лете 5.600 километара без спуштања.

ВИШЕ МОТОРНИХ ВОЗИЛА НЕГО КОЊА

Амерички пољопривредници имају више моторних возила него коња. Они сада имају 5.800.000 моторних возила и 5.300.000 коња.

Јестели већ чули да...

...птица ругалица једна од најбољих певачица, нема своје

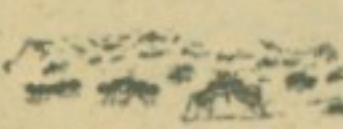

песме, већ само подражава певање других птица.

...компас се помиње још у предању о бици између Кинеза и Монгола која се одиграла пре више од 5.000 година. У Европи компас се појавио тек у XIII веку.

...стомак хипопотама може да буде дуг три метра.

...вредни мрави много више времена проводе у међусоб-

ном ратовању него у раду.

...Енглези су у XVIII веку толико трошили мирисе да је парламент био принуђен да изгласа закон по коме жене нису смеале да их употребљавају.

...кондор од свих птица може да узлети на највећу висину. Утврђено је да он може да достигне висину од 7.000 метара.

...кулпус и кромпир спадају међу ретко поврће у Парагвају, јер тамо ни једно ни друго не успева, него се увози из других земаља.

...морска видра може да плива на леђи-

ма, а често и на копну спава на леђима.

...лав није „краљ цуингле“, већ тигар. Тигар је крволочнији, јачи, храбрији, паметнији и лепши од лави.

...један струк сунцокрета или кукуруза потроши у току лета 200 до 250 литара воде.

...у Сан Антонију, у Италији, постоји

чесма из које истовремено истиче вода и избија ватра.

...у време првих америчких колониста краћа оваца кажљавала се смрћу, и то поред осамнаест других кривичних дела, која су такође кажљавана истом казном.

...455.000 Месеца могли би да дају

светлост исте јачине коју даје Сунце.

...Вилијам Блекстон (1596 — 1675), први бели човек који се настанио у Бостону, није хтео да живи у овом граду када су почели да се досељавају и други бели. Он је онда напустио Бостон и отишао међу првенскошце.

...колибри, најмања птица на свету, може да лебди у ваздуху и да лети уназад.

Камење које пада с неба

Необичну поворку могли су видети становници Рима, некако око 220 године. Шест белаца, у богатој опреми, вукао је улицама града златом и драгим камењем украшена кола. Испред белаца, по путу посутим златним прахом, трчао је натрашке њихов водич, не скидајући за све време вођње поглед са тогара на колима. Лево и десно од кола, наоружани војници правили су шпалир, а поред њих и иза кола кретала се дуга поворка са буктињама. Посматрачи су са свих страна бацали на кола венце и цвеће. Човек који је трчао натрашке био је главом цар, Хелиогабала. А шта је било на колима? Бог Сунца, у право његов идол. Он се налазио у сиријском граду Хемези, па га је одатле Хелиогабала донео у Рим, уз велике почасти, и у царскоме граду подигао му храм. Само, овај идол био је мало необичан. Нити је имао лик човека, нити неке животиње, како би се могло очекивати. Био је купастог облика, при дну округао а при врху зашиљен. У ствари, то је био обичан камен, црн, повелик.

Па ипак, овај камен није био савим обичан, како би се по изгледу могло судити. Иначе му не би сам цар указивао толике почасти. Тај камен је, како су сви тврдили, пао с неба. Данас је познато да камење каткад пада с неба, али се исто тако зна да то није природна појава. Међутим, у то време такав камен је поштован као светиња, па су му указиване божанске почасти. Хелиогабалин метеорит — сада се зна шта је било у колима — није био једини који је у староме веку био поштован. Обожавао је у своје време камен који је 469 год. пре наше ере пао у грчку реку Егос Потамос, у Тракији. У граду

Пафосу, на Кипру, такође је постојао један метеорит, беле боје, који се чувао у Афродитином храму и сматрао као идол ове богиње. Па и за чувени црни камен у Таби, у Мекси, који поштују муслимани, каже се да је пао с неба, дакле и то је метеорски камен.

Ретко се догађа да камење пада с неба, те научници дуго нису били начисто с његовим пореклом. Од хеленског доба па до почетка прошлог века, када је у научном свету призната чињеница да ово камење долази из васионског простора, изнета су разна мишљења: да се камење може образовати у ваздуху од земаљских испарења, да постаје од агунуте магле металних испарења у високом слојевима атмосфере, да га ураган лине са Земље, да пада са Сунца, да га избањују Месечеве вулкани.

Метеорити могу бити различитог хемиског састава. Неки од њих састоје се скоро искључиво од гвожђа, помешаног у извесној мери с неким другим металима: никлом, магнезијумом, алуминијумом. Ово су запазнили и неки примитивни народи, те су се послужили овим гвожђем које је пао с неба. Године 1818 неки путници препознали су код Ескимана ножеве начињене од метеорског гвожђа, а много година касније на западној обали Гренланда заната је нађено неколико великих метеорита. Исто тако, од метеорског гвожђа правили су себи мачеве монголски кнезови и калифи, верујући ваљда да је гвожђе које пада с неба непобедиво.

Па не само гвожђе, него и сребро и злато пада понекад с неба. Тако су бар забележили неки стари писци. Помине се да је за владе цара Септимија Севера пао с неба комад сребра.

Било је случајева да се небеско камење умешало у људске послове. Наводи се како је између војске римског војсковође Лукула и војске краља Митридата, када су се већ постројиле за битку, пао један велики метеорит. Ово је схваћено као виша наредба да не сме доћи до борбе, те су се обе војске растале не започињући битку.

Понекад, истина веома ретко, небеско камење није било од тако благотворног утицаја, бар не за појединце. Забележено је више случајева да су и људи страдали од метеорита. Најстарији од њих забележен је у кинеским аналима под годином 616. Овај метеорит уништио је нека кола и убио десет људи. Према једној хронизи, 944 године, услед пада једног метеорита, запаљене су куће. Познато је да се метеорити услед трња о ваздух уснају, те стога могу проузроковати пожаре ако падну на лако запаљив материјал. Сличан случај десно се 1618, када је један метеорит запалио Палату правде у Паризу. У Италији, у Кремоини, погинуо је од метеорита 1511 године један братар, а један други погинуо је у Милану 1650. Забележен је и пад метеорита на један шведски брод, 1647, којом приликом су погинула два морнара.

И код нас је падало камење с неба. То се десило први пут, бар уколико је са сигурношћу забележено, 1651, у околини Чајинча. Затим је, 1751, у Храштини код Загреба пао један гвоздени метеорит тежак 40 килограма. Он је у науци познат под именом „загребачко гвожђе“, и чува се у Бечу. У прошлом веку, у Србији је три пута падало камење. Прво у близини Сокобање 1877, затим на Јелци 1889 и у Гучи 1891.

УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Водоравно:

- 1) егзактна наука; 10 забележити;
- 11) каменита стрмен; 12) наука о говорништву; 14) држава на Далеком Истоку; 15) светиња код примитивних народа; 16) драги камен; 19) предлог; 22) мера за дужину (стр.); 25) наша река; 28) прибор за писање; 29) лековита биљка; 32) врста занатлије (множ.); 33) музичка нота; 34) њи ма; 35) скраћеница за број; 37) једна наша народна република.

Усправно:

- 2) прво слово старословенске азбуке; 3) обдареност; 4) надгробни натпис; 5) поткулјивање; 6) азиска држава у старом веку, позната са своје културе; 7) значајан римски историчар; 8) покрајина у Грчкој; 9) ко (Француски); 12) шумска звер; 13), опат; 17) грчко слово; 18) оружани сукоб; 20) велики планински венац у Европи; 21) сужањ; 23) непријатног укуса; 24) врста пангаја; 26) прерађено гвожђе; 27) свеза; 30) обрнуто; чувени француски писац историјских романа; 31) уручимо; 33) предлог; 36) узвик.

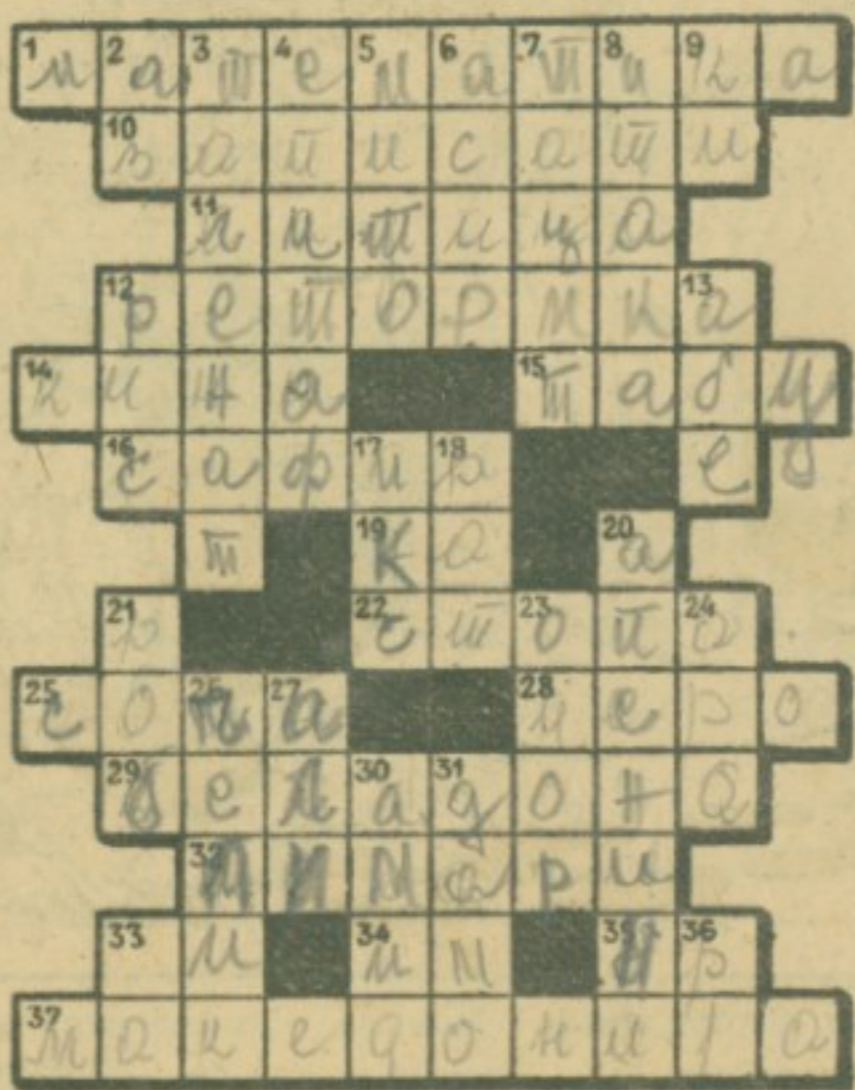
РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно:

- 1) мир; 4) лом; 7) сокак; 8) готов; 10) одан; 12) коза; 13) кер; 14) крт; 16) кал; 17) рона; 19) Целебес; 21) данас; 23) рад; 25) рак; 26) сом; 28) орук; 30) Тара; 31) богаљ; 32) дорат; 33) дан; 34) пак.

Усправно:

- 1) модел; 2) Икар; 3) рал; 4) Лок; 5) оток; 6) мозак; 7) сок; 9) вал; 11) Арсенал; 14) колар; 15) табак; 17) ред; 18) Нес; 20) народ; 22) корак; 23) роб; 24) дуга; 26) сара; 27) мат; 29) Кан; 30) топ.

Домовнаји БИТА И БУТА

ОВО ЈЕ НЕКИ ЛЕК
ЗА МРШАВЉЕЊЕ!
КАЖУ ДА ДЕЛУЈЕ
ВРАО
БРЗО

ДАЈ ГА
И МЕНИ!
ХОЋУ И ЈА ДА
ОМРШАВИМ

КЛО!
КЛО!
КЛО!

КАПЕТАНЕ!
НЕ СВЕ
ОДЈЕДНОМ
МОЖДА ЈЕ
ОПАСНО!

ШТА
ОНО
РАДЕ?
ПСТ!

МИСЛИМ
ДА СМО
ОВО
ЛЕПО ИЗВЕЛИ!

САД САМО
ЈОШ ТРАГОВИ
ЛУТКИНИХ
СТОПАЛА
ПА ЈЕ
ГОТОВО!

ПСТ!
ВИДЕО САМ
ГДЕ СУ
ОСТАВИЛИ
ЦИПЕЛЕ

МАМА! ХОДИ
БРЖЕ ДА
ВИДИШ...
КАПЕТАН ЈЕ
ПОЧЕО
ДА СЕ
СМА-
ЊУЈЕ

РЕКЛА САМ МУ
ДА НЕ ТРЕБА
ДА ПОПИЈЕ
СВЕ
ОДЈЕДНОМ!

ПОСЛЕДЊЕ
ТРАГОВЕ
МОРАЋЕШ
ДА ГЛЕДАШ
КРОЗ ЛУПУ

БРЖЕ,
КАПЕТАНЕ!

ЕВО МЕ!

ЈАО!
КАКО ЋЕМО ГА
ПРОНАћи, АКО
ПОСТАНЕ
МАЛИ КАО
МРАВ?

ПАЗИ, МАМА,
ДА ГА НЕ
ЗТАЗИШ!

МОЖДА ЈЕ
ИСПОД ТОГ
СУВОГ
ЛИСТА!

ОДЛИЧНО ЈЕ
УСПЕЛО!
САД ЈОШ САМО
ТЕ НАЈВЕЋЕ

ЕВО,
ГОТОВ
САМ

СЛУШАЈТЕ?

ЕВО ВАМ, КАПЕТАНЕ,
ЈЕДНОГ ЛЕКА ЗА
БРЗО РАСТЕЊЕ...
ОН ЋЕ ВАС
СПАСТИ

ХВАЛА ТИ,
БАМЕ!

УРА! ТРАГОВИ СУ
СВЕ ВЕЋИ...
КАПЕТАН
ОПЕТ РАСТЕ

БАМЕ, ТИ СИ МЕ СПАСАО
ИНАЧЕ БИХ ОСТАО МАЛИ
КАО МРАВ! КАКВУ
НАГРАДУ
ТРАЖИШ?

ВЕЛИКУ
ПОРЦИЈУ
СЛАДОЛЕДА

ЕВО, ДОНЕЋУ ВАМ
ЈОШ СЛАДОЛЕДА
И ЈОШ КОЛАЧА

ДАЈТЕ
КОЈИ
ЗАЛОГА!

УЗМИТЕ ОНАЈ
СВОЈ ЛЕК, ПА ЋЕТЕ
ПОСТАТИ МАЛИ КАО
МРАВИ И НЕЋЕТЕ
МОРАТИ МНОГО ДА
ЈЕДЕТЕ

Copyright 1941, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.